

בש"פ 2350/21 - עבד כמאלה, נידאלכנען, בנייהו אליגאייב, עבד סולטאן, חמדחאלבי, ואלייד חלבוי, תגרירכנען נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 2350/21

כבוד השופט ד' מינץ

לפני:

- העוררים:
1. עבד כמאלה
 2. נידאלכנען
 3. בנייהו אליגאייב
 4. עבד סולטאן
 5. חמדחאלבי
 6. ואלייד חלבוי
 7. תגרירכנען

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המוחזית באර שבע
(השופט א' משנהות) בת"פ 70331-09-16 מיום
7.3.2021

תאריך הישיבה: כ"ט בניסן התשפ"א (11.4.2021)

בשם העוררים:
עו"ד שלומי שרון
עו"ד אופיר ביתן

ההחלטה

לפנִי ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכיות אכיפה - מעצרם), התשנ"א-1996 (להלן: חוק

עמוד 1

© verdicts.co.il - כל הזכויות שמורות לאתר פסק דין

7.3.2021 מיום 70331-09-16 בת"פ (כב' השופט א' משנהות) ההחלטה על החלטת בית המשפט המוחזק בבאר שבע (כב' השופט א' משנהות) על חילוט ערביות העוררים במלואן, לאחר שהנאשם, לו ערבו העוררים, לא התיעצב לדיניהם בעניינו ועל פי החשד ברוח מהארץ.

1. ביום 29.9.2016 הוגש כתב אישום נגד זיאד כנעאן (להלן: הנאשם), ובית המשפט הורה על מעצרו בגין סורג ובריח עד לתום ההליכים נגדו. בדיון שנערך ביום 3.4.2018 הורה בית המשפט על מעצר הנאשם בפיקוח אלקטרוני, לרבות פיקוח מלא ותמידי לסייעו של כל העוררים והפקדת ערבות על ידי כל אחד מהם בסכום של כ-50,000 ש"ח. לאורך ההליך הוקלו תנאי שחרורו של הנאשם. בין היתר, ביום 28.4.2019 הורה בית המשפט על ביטול מעצר הבית הלילי של הנאשם וחובת הלויו שהוטלה על העוררים תוך קביעה כי יתר תנאי השחרור יעדמו בעינם.

2. ביום 8.7.2019 ניתנה הכרעת הדין בעניינו של הנאשם בנסיבותיו, הוא הופנה לשירות המבחן לצורך קבלת תסקير, ונקבע מועד לשמיית טיעונים לעונש. אלא שהנאשם לא התיעצב לפגשה עם שירות המבחן שתואמה אליו, וביום 1.12.2019 גם לא התיעצב לדין בטיעונים לעונש. בא-כוחו טען כי נתקה קשר עמו במהלך חודש ספטמבר 2019. במועד הדיון הציצה המשיבה מסמך של משתרת ישראל, לפיו הנאשם נמלט מהמשטרה בעת ניסיון לעצור אותו בחשד למעורבות בעבירות אחרות ולפי הערצת המשטרה הוא יצא מישראל עם דרכון מזויף. בעקבות זאת, בית המשפט המוחזק הורה על דחיתת הטיעונים לעונש למועד אחר, וכן הורה על הוצאה צו הבאה נגד הנאשם ועל חילוט ההפקדה הכספייה והערבות הבנקאית של הנאשם בסך כולל של 70,000 ש"ח. הנאשם גם לא התיעצב במועד הדיון הנדרש, ובית המשפט קבע את בקשה המשיבה לחילוט את ערביות העוררים לדין.

3. בדיון שנערך ביום 28.4.2019 טענה המשיבה כי בהחלטה מיום 28.4.2019 במסגרתה בוטלו מעצר הבית הלילי של הנאשם וחובת הלויו כאמור, נקבע במפורש כי יתר תנאי השחרור שנקבעו ייוחזרו בעינם, ולכן הערבות שהעמידו העוררים עודנה בתוקף. בכתב הערבות עליו חתמו העוררים הם התchipibo, בין היתר, לוודא כי הנאשם יתיעצב לכל דיון שייקבע. בנסיבות אלה, כאשר אין מחלוקת כי הנאשם הפר את תנאי השחרור, יש להורות על חילוט ערביות במלואן. מנגד הפנו העוררים להחלטה האמורה מיום 28.4.2019 וטענו כי זו הביאה לסיום הפיקוח. לא נותר תנאי מגביל שקשרו בעוררים ואין מקום לחילוט את ערבותם בשל הפרת תנאי השחרור על ידי הנאשם. נוסח כתב הערבות עליו חתמו העוררים הוא נוסח קבוע, ומטרת הערבות אינה הבטחת התיציבותו של נאשם למשפטו, אלא כי אדם יסכים להגביל עצמו על מנת לפקח על אדם אחר. העוררים חתמו על כתב הערבות כאשר הנאשם שהוא במעצר בית מלא ולא היו מודעים לכך שערבותם עומדת בתוקפה גם לאחר ביטולם של כל תנאי המעצר.

4. לאחר שמיית בא-כוח הצדדים נערר בית המשפט המוחזק לבקשת המשיבה לחילוט את ערביות. בהחלטתו ציין כי העוררים נבדקו ואושרו על ידי שירות המבחן, אשר כל אחד מהם חתום על כתב ערבות בו התchipib לשלם לאוצר המדינה עד סך של 50,000 ש"ח אם הנאשם יפר את תנאי השחרור. התנאי הראשון המפורט בכתב הערבות הוא חובה של הנאשם להתייעץ לכל דיון בעניינו. יתרה מכך, במהלך הדיון בעניין מעצרו של הנאשם בפיקוח אלקטרוני, הגיע בא-כוחו תצהירם שנחתמו על ידי כל העוררים, בהם הצהירו כי הם מודעים לחובות הפיקוח המוטלות עליהם ולאפשרות שהמדינה תחליט את הערבות הכספייה שנותנו. בנוסף, בבקשת לדין חוזר בתנאי השחרור מיום 31.3.2019, נכתב כי "די בערבות הכספיות שהופקדו כדי להבטיח את המשך התיציבותו [של הנאשם] להליך המשפט". גם בדיון שהתקיים בבקשתו, בא-כוח הנאשם ציין במפורש כי הוא אינו מבקש להורות על ביטול ערביות הכספיות. בנוסף, בהחלטה שבה הורה בית המשפט על ביטול מעצר הבית הלילי וחובת הלויו על ידי העוררים נאמר במפורש כי "יתר התנאים ישארו בעינם". משמע כי ערביות הכספיות של העוררים עומדות בתוקפן. בנסיבות אלה,

טענות העוררים כי סברו שההחלטה האמורה מאיימת את כל חובותיהם כערבים, חסורת שחרר ועומדות בגין מוחלט להחלטת בית המשפט. אין חולק כי הנאשם הפר את תנאי השחרור שלו ובכך גם הפכו העוררים את חובותם הבסיסית לוודא את התיצבותו של הנאשם להמשך משפטו. כפועל יוצא מכך נמצא בית המשפט לנוכח לקבל את בקשה המשיבה ולהורות על חילוט הערבויות של כל אחד מהמעוררים בלבד.

5. مكان הערך שלפני. העוררים שבו טוענו כי ביצעו את תפקידם כמפקחים בהצלחה ותפקידם הסתיים עם ביטול חובות הפיקוח בהחלטת בית המשפט מיום 28.4.2019. לאחר שבוטלה חובות הפיקוח שלהם, בוטלה שליטתם על מעשי הנאשם ומסיבה זו סברו כי פקע תוקף הערבות עליה חתמו. בנוסף, העלו העוררים טענות שונות נגד כתוב הערבות. לחופין טוענו כי החלטה על חילוט הערבויות היא סמכות שבשיקול דעת בית המשפט ולכן הייתה פתוחה לפני האפשרות להורות על חילוט חלקי בלבד של הערבויות.

6. מנגד, באת-כוח המשיבה טענה כי דין הערך להידחות. לטענתה, אי התיצבותו נאשם לדינים במסגרת ההליך המשפטי הפלילי המתנהל נגדו היא הפרה חמורה מצדיקה חילוט מלאו סכום הערבות מכלל הערבים. במקורה זה, חובות העוררים להבטיח את התיצבותו של הנאשם הייתה ברורה וחוד משמעית ובית המשפט המחויז אף דחאה את טענותיהם בהקשר זה מכל וכל. המשיבה הגישה בקשה קודמת לחילוט הערבויות ביום 11.4.2018 בעקבות כך שהנאשם לא התיצב לדין, ובית המשפט המחויז, בנסיבות מרבית העוררים, הבHIR שאחד התנאים לשחרור העрова הוא הבטחת התיצבותו הנאשם למשפטו ואי התיצבותו תהווה הפרה בוטה של תנאי השחרור. כל עוד הערבות לא בוטלה היא עודנה בתוקף ובענייןינו אף קיימת החלטה פוזטיבית על המשך תחולתה.

7. דין הערך להידחות. סעיף 21(ב)(1) לחוק המעצרים קובע כי בית המשפט לא יתן צו מעצר אלא אםโนChance^{ci} לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ותנאי שחרור, שפגיעתם בחירותו נאשם, ערובה מוגדרת בסעיף 41 לחוק המעצרים כ"ערבן כספי או ערבות עצמית של חשור או של נאשם, בין לבדים ובין בצירוף ערבות מכל סוג שהוא, ערבות או ערבן כספי של ערבים, הכל כפי שיורה בבית המשפט או הקצין הממונה, לפי העניין", ובית המשפט רשאי לשחרר אדם בערובה בשלבים שונים של ההליך הפלילי (סעיף 44 לחוק המעצרים). העрова הכספית אותה מטיל בית המשפט על הערבים כתנאי לשחרור לחילופת מעצר, נועדה להבטיח שהם יעדמו בהתחייבותו שנוטלו על עצםם (בש"פ 19/1902 אביתן נ' מדינת ישראל, פסקה 44 (2.6.2019) (להלן: עניין אביתן)).

8. סמכותו של בית המשפט להורות על חילוט ערבות בשל הפרת תנאי שחרור בערובה מעוגנת בסעיף 51 לחוק המעצרים. חילוט ערביותיהם של מפקחים וצדדים שלישים משרות תכילתית הרתעתית משולשת: הרתעתה הערב הקונקרטי לביל זנוח את מחויבותו; הרתעתה הרבים, מפני שחילוטה של ערבות במקורה של הפרה תורם להעברת המסר שעוניינו חשיבותן של ההתחייבויות שנוטלים על עצםם מי שמסכנים לפיקח על נאשמים ונידונים; הרתעתה הנאשם-המפיקח מפני פגעה בדורי טבותו שנאותו לעروب לו, ככל שיפר את תנאי השחרור בערובה (ראו: بش"פ 8163/12 אלון נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (19.11.2012)). הרתעתה זו חיונית, שכן בלבד תוגבל יכולתם של בתי המשפט לעשות שימוש בכלו של שחרור לחילופת מעצר, ובכך להבטיח פגעה מינימלית בזכותו של העוצר לחייבות.

9. בעניינו, אין חולק כי הנאשם הפר את תנאי שחרורו בכך שלא התיצב לדין בעניינו ועל פי זו"ח משטרתי ברוח מן הארץ לאחר מתן הכרעת הדיון. אין בידי לקבל את טענות העוררים כלפי נוסחו של כתוב הערבות או את הטענה כי לא הבינו את התחייבותם לאשרה. בכתב הערבות צוין באופן מפורש כי אחד מתנאי העрова הוא

"שהנאשם/המערער/המשיב/המבקש יתיצב למשפט/לדיון בערעור בתיק הנ"ל בכל מועד שייקבע לכך בדיון". חתימת העוררים על כתוב הערבות מהוות הסכמה מפורשת לכך שהם נוטלים על עצמם את האחריות להבטחת התנאים שנקבעו בעניינו של הנאשם.

10. מעבר לכך, אף אם לא היה מצוין באופן מפורש בכתב הערבות כי אחד מתנאי השחרור הוא התיאצבותו של הנאשם לדינום בעניינו, סעיף 48(א) לחוק המעצרים מבהיר כי "שחרור בערובה" הוא "על תנאי שהמשוחרר יתיצב לחקירה, לדין במשפטו או בערעור, או לנשיאות עונשו, בכל מועד שיידרש, וכן שיימנע מלשבש הליכי משפט" וכפי שນפסק בעבר על ידי בית משפט זה:

"התיאצבות לחקירה, לדין במשפט, לערעור ולנשיאות העונש וכן מניעת שבוש הליכי משפט, הם תנאים מנדטוריים שנקבעו על ידי המחוקק והם חלים באופן אוטומטי מכוח החוק על כל כתב ערובה הנחتم במסגרת שחרור בערובה. המשכו של הסעיף מכיל רשימה בלתי סגורה של תנאים אופציונליים שבית המשפט רשאי להוסיף, ככל או מקצתם, לפי שיקול דעתנו. נראה – איפוא – כי גם משלा נקבעו במפורש בהחלטת בית המשפט כל התנאים לשחררו של נאשם בערובה, חל האמור בסעיף 48(א) רישא כהוראה הגלומה בהחלטת השחרור בערובה, מכוח החוק. על כן יש לקרוא אל תוך החלטת בית המשפט את הוראת סעיף 48(א) רישא, באופן שזו מהוות חלק אינטגרלי מההחלטה בית המשפט".
(בש"פ 4348/99 ארכ' נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (3.11.1999)).

על כן, בעצם הסכמתם לעורב לשחררו של הנאשם, התחייבו העוררים מיניה וביה גם לתיאצבותו להליכים נגדו.

11. גם אין לקבל את טענת העוררים כי בהחלטה מיום 28.4.2019, בה בוטל מעצרו הלילי של הנאשם וחובת הליווי שהוטלה עליהם, הם שחררו למעשה מרביתם. בית המשפט קבע באופן מפורש בהחלטתו כי "יתר התנאים [תנאי שחררו של הנאשם] ישארו בעינם". קבלת פרשנות העוררים לפיה עם ביטולה של חובת הליווי, תמה חובה הפיקוח המוטלת עליהם והם למעשה שחררו מרביתם, תחוור תחת התכליות הרתעתית של חילופי הערובה שיפורטו לעיל (ראו: עניין אביטן, פסקה 51). מעבר לכך, אם אכן סבירו העוררים כי הם אינם עוד ערבים לנאים, מדוע לא פנו בבקשת השבת הערבויות שהעמידו או להבהרת החלטת בית המשפט? לעוררים הפתורנים.

12. לבסוף, על אף שחילופי הערבות הוא סמכות שבשיקול דעת של בית המשפט (ראו: بش"פ 8626/04 צ'וסקי נ' מדינת ישראל (10.10.2004); עניין אביטן, פסקה 46), סבורני כי בנסיבות העניין צדק בית המשפט המוחזק בקבעו כי יש לחליט את מלא סכום הערבויות. כפי שນפסק זה מכבר:

"אדם המקבל על עצמו לעורב לשחררו של נאשם לחילופת מעצר צריך לצפות, איפוא, כי אם הנאשם המצוי תחת פיקוחו יפר את תנאי השחרור ימצא הוא, הערב, נפגע בכיסו בגובה סכום הערבות שעלייה התחייב" (בש"פ 8768/07 אלוג' נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (20.5.2008)).

דברים אלו נוכנים בעניינו על דרך קל וחומר כאשר מדובר בהימלטות נאים בישראל.

כאמור, העරר נדחה.

ניתנה היום, י"ג באיר התשפ"א (25.4.2021).

שפט